

מתאימה, תרגם והתאים אותה לעברית וקנה מחשב עם מסך מגע.

המחשב מדבר

"קשה לתאר את מה שזה עשה לנו, זה שינה את החיים שלנו לחלוטין. מתן הפך מילד שהחיים סביבו היו מאוד קשים מבחינה נפשית לילד שמח שמתקשר עם כולם", מספר בלום בהתרגשות. "במקום ילד שאומרים עליו 'איזה ילד משונה שעושה קולות מוזרים', מתן הוא אישיות שמרברת בצורה מאוד ייחודית. הוא פתאום ילד עם מחשב, שכולם רוצים להיות לידו. היום הנוכחות שלו משפיעה בצורה מאוד חזקה על כל הסביבה. הוא זוכה להמון תשומת לב חיובית, ולנו, כמשפחה, זה שינוי מוחלט. אני לא מסוגל לתאר אותנו כמשפחה בלי מתן והמחשב. היום מתן מדבר עם כל אחד: ברחוב, בסופר, בבית קפה הוא יכול להזמין ולהגיד מה הוא רוצה. אנחנו יכיר לים לדבר איתו על הנופשון שיהיה בעוד שבועיים, ומתן יכול להגיד שהוא רוצה לנסוע שוב לחו"ל, ולחלופין לספר שילד

דיבור עקיף

הורים שלא מוותרים ומחשב שלא נשבר העניקו למתן, שנולד עם פגיעה מוחית, את היכולת לדבר

תמי זר

צא לידו יוכל לתקשר איתו", מספרת ענת רגב, אז מורה והיום מרכזת כיתות "דרור". "הייתי בטוחה שאפשר להגיע למצב שגם אנשים היושבים מהצד השני של השולחן יוכלו לשמוע את מתן, ולא היה לי ספק שאפשר למצוא דרך שבה הוא יוכל לקרוא למישהו שנמצא בצדו האחר של החדר". גם בלום היה משוכנע שהמחשב יוכל להציע פתרונות לבנו: "ידעתי שחייבת להיות דרך שבה במקום שמתן יצביע ויראה לי סמל, הוא יצביע והמילה תיאמר על ידי המחשב. זה היה די מסובך. השימוש בספרי תקשורת בארץ די רחב, אבל בנושא המחשב היו מעט מאוד יישומים בעברית". בלום התחיל לחפש תוכנה שתתאים גם לאנשים שלא יכולים להבין מערכות מורכבות. אחרי בדיקות רבות הוא מצא תוכנה שנראתה לו

כשאדם לא יכול ללכת יש קבילים, יש כיסא גלגלים. אבל כמעט אף אחד לא יודע מה עושים כשמישהו לא יכול לדבר. הילד שלנו, מתן, הוא ילד שלא מדבר בכלל. אפס מילים", מספר יוסי בלום, אבא של מתן. מתן נולד עם פגיעה מוחית לא מאובחנת, והוא סובל מבעיות במוטוריקה העדינה ומבעיות תפקוד. היום מתן בן 15 ועדיין לא מסוגל לדבר, לקרוא או לכתוב. עד גיל ארבע לחיו נאלצו הוריו של מתן לחיות בעולם של ניחושים. "כל מי שיש לו ילד עם צרכים מיוחדים מבין את הילד ברמה מסוימת", מספר בלום, "מתן היה מגיב בקולות, אבל עד גיל ארבע לא יכולנו בכלל לדבר איתו".

תקשורת חלופית

טיגל, אמו של מתן, עברה כפיוזיטרפסטית בבית ספר לילדים עם שיתוק מוחין. שם שמעה על המושג "תקשורת חלופית" – תקשורת תומכת וחליפית, שהיא אוסף של כלים המאפשרים לילדים ומבוגרים שלא יכולים לדבר באופן רגיל לתקשר בדרכים אחרות. יוסי וטיגל למדו את הנושא ובנו למתן "ספר תקשורת", המכיל דפים וסמלים. "מתן אימץ את זה מיד", אומר בלום, "הוא הבין מהר שכאשר הוא מצביע על סמל יבינו אותו. הוא היה מצביע על ציור של ארטיק ואנחנו היינו אומרים 'ארטיק'. הוא הצביע על המילה 'לקנות' ואז קנינו לו ארטיק. תוך שנה זה הפך לספר של 1,500 סמלים, ומהר מאוד הספר נעשה הפה של מתן". מתן התחיל ללמוד בכיתות "דרור", כיתות האוטוטיסטים בבית הספר הניסויי "רימון" שבקיבוץ מסילות. "כשמתן הגיע אליי עם ספר הסמלים, ראיתי שהוא משתמש בו כל כך טוב וחשבתי שלא ייתכן שרק מי שנמך

איך יוצרים קשר?

ציוד המחשב לתקשורת חליפית אינו זול. עמותת "עוזר מציון" מאפשרת לשאול את הציוד המשוכלל לתקופה של חצי שנה, שבה יוכלו המשתמש ובני ביתו ללמוד את התוכנה ולראות אם היא מתאימה לצורכיהם. בארץ יש גם סניף של ארגון "אייזוק" הבינלאומי לתקשורת תומכת וחליפית. שם אפשר לקבל מענה לשאלות רבות המתעוררות כאשר ניטלת מאדם יכולת הדיבור.

• די-בור

www.d-bur.com

• עוזר מציון

www.snurl.com/sbh4c

• עמותת אייזוק

www.isaac-israel.bashan.co.il

יוסי בלום: "אני יוצר גשר בין הפן הטכנולוגי, שבדרך כלל קשה למשפחות ולקלינאי תקשורת, ובין הפן התקשורתי, שאותו אני מכיר בעל כורחי ואיתו אני מתעסק"

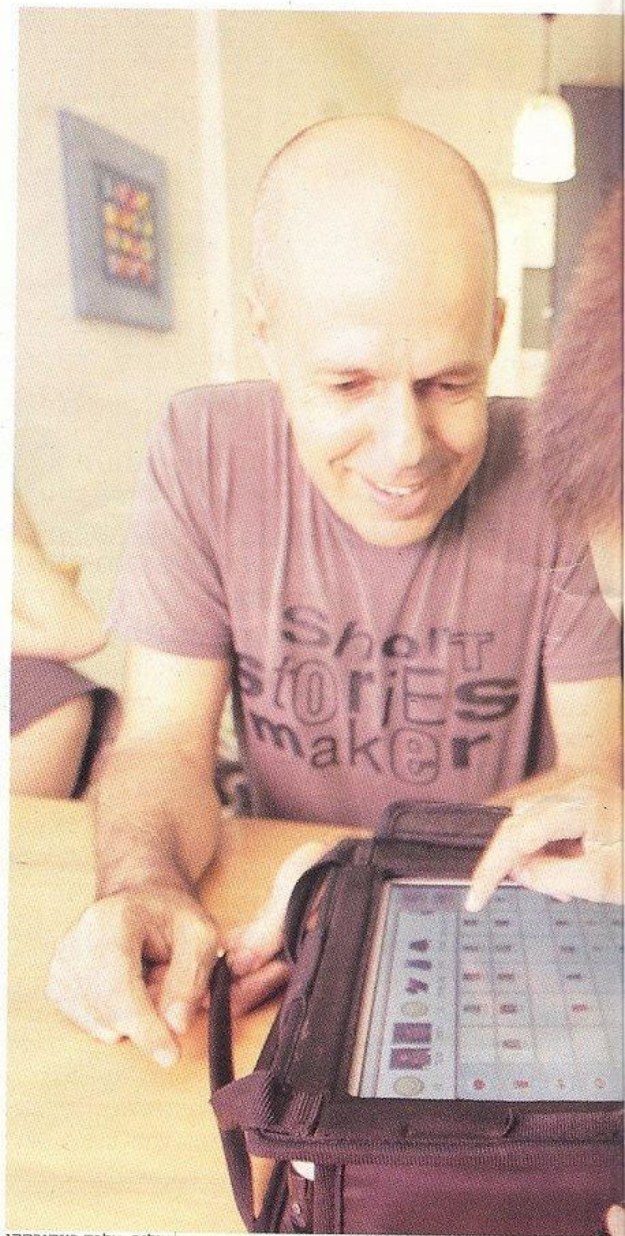
קשר עם העולם

בלום פתח חברה בשם "דייבור", המשווקת את התוכנה שהתאים לשימוש בעברית. גם אנשים היכולים רק להזיז את הראש מצד לצד יכולים באמצעות המחשב לדבר ב"סקייפ", לגלוש באינטרנט ובעצם לעשות כמעט כל דבר, בהתאם ליכולות הקוגניטיביות שלהם. "אני יוצר גשר בין הפן הטכנולוגי, שבדרך כלל קשה למשפחות ולקלינאי תקשורת, ובין הפן התקשורתי, שאותו אני מכיר בעל כורחי ואיתו אני מתעסק". הקליינטים של בלום מגוונים; ילדים ומבוגרים, כאלו עם שיתוק מוחין, חלקם לא יכולים להזיז את גפיהם ומפעילים את המחשב בעזרת הראש. בלום מספר שאחת המשפחות שרכשה ממנו את התוכנה היא משפחה של אישה שבמשך כמה שנים לא תפקדה לחלוטין. "בעזרת התוכנה ומערכת המאפשרת לה להפעיל את המחשב באמצעות האישונים, האישה שבה להיות בקשר עם העולם. היא כותבת מיילים, אס-אם-אסים, משתתפת בצ'טים", אומר בלום. "בעבר בני המשפחה היו צריכים לשהות איתה כל הזמן. כעת האישה חוזרת לנהל את הבית והיא אומרת לילדים ולבעל מה היא רוצה ומה היא חושבת. היא חוזרת להיות בקשר עם חברים שעד כה יכלו לבוא אליה, אבל לא לדבר איתה. עכשיו היא יכולה לדבר, לארח, להשתתף". ועל הילד הפרטי שלו הוא אומר: "בעזרת התוכנה, מבחינתנו מתן היום הוא ילד מרבר לחלוטין".

אחר מהכיתה מעצבן אותו. יש הכדל עצום בין תקשורת עם ילד שכל מה שאני יכול הוא לנחש מה הוא רוצה ובין תקשורת עם ילד שמדבר על מה שמעניין אותו. מתן אפילו עלה לתורה ואמר, ברמה שלו, כמה ברכות; וכשעשינו מסיבה למשפחה, הוא היה יכול לעמוד עם המחשב ולשאת נאום קצר באמצעותו".

אחרי שבלום פתר את בעיית התוכנה, הוא נדרש להתמודד עם בעיית החומרה: היה ברור שצריך מחשב נייד עם מסך מגע, כזה שיוכל ליפול, להירטב ובכל זאת להמשיך לעבוד. בלום מספר שהמחשב של מתן נופל פעם אחת ביום לפחות. הוא מצא את הפתרון במחשבי פנסוניק שנמצאים בדרך כלל בשימוש המשטרה והצבא. "לשמחתנו, מצאנו להם שימוש מסוג אחר", הוא אומר.

המחשב עשה שינוי עצום גם בכיתות "דרור". לדברי ענת רגב, רוב הילדים מסוג גלים לקלוט סמלים המועברים למחשב. "איכות חייהם של הרבה ילדים השתנתה. זה התחיל עם מתן ועבר לילדים אחרים. היו ילדים שלא הצליחו לעשות כלום באמצעות סמלים המצוירים על נייר, אבל כשניסו על מחשב זה עבר. היה לנו ילד שלמידת התוכנה במחשב הביאה אותו לדיבור כמעט שוטף גם בלעדיו. רמות התסכול של ילדים והוריהם ירדו פלאים. זאת מהפכה. כל העניין התאפשר בזכות תרומות שהצלחתי לגייס מחברות מחשבים גדולות, עמותות והורים. היום יש לנו בכיתה ארבעה מחשבים נייחים עם מסך מגע".

צילום: אלכס רוזקובסקי